

REI I INVESTIDURA: NOU ESCENARI

Joan Vintró

Catedràtic de Dret Constitucional. Universitat de Barcelona

El passat 4 de març el Congrés dels Diputats va rebutjar en segona votació investir Pedro Sánchez com a President del Govern. Aquest fet, no sorprenent per la notable fragmentació parlamentària existent, era la primera vegada que es produïa en vigència de la Constitució de 1978 i consegüentment ha obert un escenari polític nou que, si bé disposa de regulació constitucional, no per això deixa de suscitar alguns interrogants.

Abans d'entrar al seu examen és oportú recordar que, en el marc de l'article 99 CE, la candidatura de Pere Sánchez, líder del segon partit al Congrés (PSOE), havia estat proposada pel Rei un cop Mariano Rajoy, màxim dirigent de la primera formació de la Cambra (PP), va declinar l'oferiment del Monarca de proposar com a primera opció per a la investidura. Cal destacar també en aquestes línies introductòries que el Rei ha complert escrupolosament les previsions constitucionals al llarg d'aquest primer intent d'investidura. En aquest sentit, es pot observar que el Monarca va realitzar dues àmplies rondes de consultes amb els representants dels grups polítics amb representació parlamentària i que va respectar la principal obligació a ell encomanada pel text constitucional: proposar un candidat per a la votació d'investidura (art. 99.1 CE). El compliment d'aquest mandat és especialment rellevant ja que és el que permet donar satisfacció al disseny constitucional de no allargar indefinidament el procés de formació del Govern. En efecte, a partir de la primera votació d'investidura comença a comptar el termini màxim de dos mesos (art. 99.5 CE) de què disposa el Congrés per investir un president.

Com s'ha assenyalat anteriorment, el nou escenari que s'obre ara té regulació constitucional, concretament en els apartats 4 i 5 de l'article 99 CE. A aquest últim precepte s'acaba de fer referència, i d'acord amb el mateix, queda clar que hauran de dissoldre automàticament les Corts i celebrar noves eleccions si com a molt tard el pròxim 2 de maig el Congrés no aconsegueix atorgar la investidura a un candidat a president. L'altre precepte (l'art. 99.4 CE) ofereix un marge d'interpretació i una possible modulació en la seva aplicació que s'analitzen a continuació.

La dicció literal de l'article 99.4 CE és la següent: "Si efectuades les esmentades votacions no s'atorgués la confiança per a la investidura, es tramitaran successives propostes en la forma prevista en els apartats anteriors".

D'entrada el Rei ha realitzat ja una primera interpretació del precepte. Així la recull el comunicat de la Casa Reial del 7 de març en el qual consta "la seva decisió de no iniciar, de moment, noves consultes amb els representants designats pels grups polítics amb representació parlamentària, de manera que les formacions polítiques puguin portar a terme les actuacions que considerin convenient als efectes del que preveu l'article 99 de la Constitució".

No hi ha dubte que el comunicat de la Casa Reial reflecteix una correcta comprensió de l'abast indiscutible de l'article 99.4 CE, a saber: les propostes de nous candidats per a la investidura han d'anar necessàriament precedides de les consultes règies i han d'obtenir la confiança del Congrés dels Diputats per majoria absoluta en primera votació o per majoria simple en segona. Assegut l'anterior, cal plantejar-dos interrogants: ¿Podia el Rei haver iniciat immediatament una nova ronda de consultes? Podia el Rei haver desplegat en aquesta ronda de consultes una tasca activa per afavorir l'entesa entre les forces polítiques de cara a trobar un candidat susceptible de ser investit?

La resposta a la primera qüestió ha de ser afirmativa a tenor de l'article 99.4 CE. La contestació a la segona pot ser també positiva amb fonament en la funció règia d'arbitrar i moderar el funcionament regular de les institucions (art. 56.1 CE) i preservant en tot moment la seva neutralitat institucional.

Ara bé, a la vista de la situació de confrontació i divisió entre les forces polítiques, la decisió del Rei de concedir el protagonisme en primera instància als partits resulta la més prudent per evitar una erosió política de la Corona a l'una que és respectuosa amb l'article 99 CE. No tindria gaire sentit en l'actual conjuntura que el Rei es involucrés d'entrada en una ronda de consultes poc clarificadores o que formulés propostes de candidats destinades al fracàs. A l'escenari present, en què ja ha començat a comptar el termini de la dissolució automàtica per desbloquejar la situació, el Rei únicament està obligat a iniciar els tràmits del procediment d'investidura quan disposi de dades, subministrats especialment per la tasca d'intermediació del President del Congrés, que li permetin augurar raonablement l'èxit de la mateixa.